

Veljeys

Pekka Ervastian esitelmä 15.4.1917

Me elämme nyt sellaisessa ajassa, että on ikään kuin veljeyttä, ikään kuin veljeysaatetta ilmassa. Venäjällä on tapahtunut suuri vallankumous, ja se katsoo tulevaisuuteen suuresti toivoen, että läheinen tulevaisuus muuttaisi sekä yhteiskunnallisia että muitakin oloja niin, että voisi sanoa enemmän oikeutta ja veljeyttä ilmenevän maailmassa. Tästä syystä on paikallaan, että luomme pienen silmäyksen veljeysaatteen kehitykseen menneisyydessä. Luomme myös katsauksen siihen, millä tavoin olisi toimittava, mitä ehtoja olisi täytettävä, että tulevaisuuden ihmiskunnassa voisi elämä muodostua veljellisemmäksi, kuin mitä nyt on laita.

Veljeyttä, veljeysaatetta on ihmisille opetettu jo pitkiä aikoja sitten. Jotkut sanovat, että veljeyttä on opetettu kristillisessä kirkossa aivan alusta saakka, mutta tämä väite tuntuu hieman liian äkkinäiseltä. On kyllä totta, että Jeesus Kristus opetti sitä, mutta sangen epäiltävää on, onko kirkko sitä todella aina opettanut. Sisältyyhän kirkon oppeihin kohta, joka aivan selvästi tuomitsee suuren osan ihmiskuntaa kristillisen veljeyden ulkopuolelle, nim. kaikki ne ihmiset, jotka kirkon opin mukaan joutuvat kadotukseen. Tämä on sitä erinomaista kristillistä veljeyttä! Sentähden on väärin sanoa, että kristillinen kirkon oppi on opettanut todellista veljeyttä. Se on kyllä opettanut jonkinlaista papillista veljeyttä, että jokainen ihminen, joka uskoo, on armon välityksellä Jumalan kasvojen edessä veli. Kaikki seurakunnan jäsenet ovat veljiä siinä merkityksessä, että he saavat tulla kirkkoon saamaan ja nauttimaan Herran Ehtoollista, saavat tulla saman papin saarnaa kuulemaan. Mutta se veljeys, joka tällaiseen rajoittuu, ei merkitse paljon. Me näemme siis, että kristillisen kirkon opettama veljeys ei ole mitään tosi veljeyttä. Ja näinä vuosina olemme voineet nähdä, mitä hedelmiä on tuottanut se

veljeys, jota pitkin vuosisatoja kristillinen kirkko on henkensä mukaan osannut inspiroida ja luoda. Onhan kristillisen kirkon taholta huomautettu myös, että veljeyttä ja tasa-arvoisuutta on ihmisten kesken muussakin merkityksessä kuin tuossa äsken mainitussa kirkollisessa merkityksessä. On sanottu, että kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia veljiä kuoleman edessä, ja myös lain edessä. Tähän meidän täytyy huomauttaa, että vaikka kaikki ihmiset ovatkin kuoleman edessä yhdenvertaiset, niin kuoleman jälkeen he eivät enää voi olla toistensa veljiä, vaan jokaisella on oma taivaansa ja oma helvettinsä. Mitä taas siihen tulee, että kaikki ihmiset ovat lain edessä tasa-arvoisia, niin se pitää kyllä paikkansa teoriassa, mutta käytännössä ovat asiat toisin. Meidän täytyy tunnustaa, kun tutkimme lain käyttöä, että laki on usein lievempi rikkaille kuin köyhille, että se, jolla on rikkauksia käytettävänä, on saanut oikeuden käymään omaksi edukseen. Meidän täytyy siis sanoa, että kaikki se veljeys, jota kristillinen kirkko toteuttaa omassa keskuudessaan ja jota se opettaa ihmisille, ei ole saanut aikaan käytännöllistä veljeyttä missään todellisessa merkityksessä, ei ainakaan suuremmassa määrin. Päinvastoin me saamme huomata, että kirkko pitkin keskiaikaa suorastaan kielsi kaiken veljeyselämän, kielsi vapaan ajattelun, ihmisten vapauden.

Mutta sitten alkoi ihmiskunnalle uusi aika, alkoi historiallinen aika, jolloin merkillisiä aatteita oli ikään kuin ilmassa, jolloin ihmiset alkoivat uskaltaa ajatella vapaasti. Se aika alkoi pari sataa vuotta sitten. Silloin eli Euroopassa, varsinkin Ranskassa, viisaita ihmisiä, jotka ymmärsivät ja saivat suuret joukot muitakin ihmisiä ymmärtämään, että kaikki ihmiset ovat veljiä, tasa-arvoisia, vapaita. Ja tämä tapahtui oloissa, jotka suuresti poikkeavat siitä elämästä, jota me nykyään elämme.

Ihminen on elämässään merkillisten tottumusten ja tapojen orja, sillä hänellä on omassa olemuksessaan siihen taipumusta. Ja jos katselemme oloja ja ihmistä esim. silloisessa Ranskassa, pari sataa vuotta sitten, niin näemme, että tuo taipumus silloin oli

noussut aivan huippuunsa, että silloin ihmiset olivat jaetut jyrkästi kahteen luokkaan juuri tottumustensa ja tapojensa perusteella. Kumpaankin luokkaan kuului erilaisia ihmisiä, mutta nuo kaksi luokkaa oli kuitenkin selvästi nähtävissä. Toisen luokan muodosti työtä tekevä kansa, joka ahersi ja työskenteli aamusta varhain myöhään yöhön, joka maksoi suuria veroja nurkumatta eikä ymmärtänyt valittaa, ei ymmärtänyt, että asiat voisivat olla toisinkin, kuin mitä olivat. Toisen luokan muodostivat aateliset, rikkaat ylimykset. He ajattelivat itsestään, että he olivat varsinaisesti ihmisiä, he muodostivat varsinaisen ihmisrodun. He ajattelivat: »Tuo alhaiso, nuo koirat, jotka tekevät työtä meille, eivät ole oikeastaan mitään ihmisiä. Ne ovat jonkinlaisia puoli-ihmisiä; ne muodostavat ehkä jonkinlaisen välimuodon ihmisten ja eläinkunnan välillä. Me olemme ihmiskunta, meillä yksin on sielu. Nuo ovat sieluttomia orjia, jotka on totutettu meitä palvelemaan.» Kun korkea ylimys ajoi pitkin kaupungin katuja, niin hän ajoi hirmuista vauhtia, ja kaikki, mitä sattui tielle, ajettiin yli. Oli siinä köyhän ihmisen kotieläin tai köyhän ihmisen lapsi, niin se ajettiin yli. Sehän oli tuon köyhän oma asia, hänen lapsensa asia. Ei edes vilkaistu taakse; ei kuski eikä hänen herransa vilkaissut taakseen katsoakseen, miten yliajetun kävi. Sellainen oli ajan henki silloin. Ylhäisön jäsen oli ihminen, muut eivät.

Onko ihme, että kun alkoi levitä tuo merkillinen uusi aate kaikkien ihmisten tasa-arvosta, oikeudesta ja veljeydestä, että kansa sen innolla omaksui. Kansan rinta paisui, täyttyi tunteella: »Minäkin olen ihminen, minäkin olen vapaa olento!» – Onko ihme, että tuo tunnelma lopulta puhkesi suureen vallankumoukseen.

Kun sitten tarkastamme tuota vallankumousta, niin huomaamme, että se alussa todella toteutti veljeyttä maan päällä. Ylhäisö luopui rikkauksistaan ja etuoikeuksistaan; se tunsu: »Nyt ovat kaikki ihmisiä, ei ole enää köyhiä ja rikkaita, vaan kaikki ovat saman arvoisia, veljiä.» Tämän kaikki ihmiset huomasivat,

kun tuo suuri tunne valtasi heidän. Täytyy sanoa, että silloin oli epäilemättä veljeyttä ilmassa. Silloin ihminen tunsi, mitä on olla ihminen, mitä on olla veli, vapaa, yhdenvertainen toisten kanssa.

Mutta kun nostamme historian esirippua hieman enemmän ja tarkastelemme oloja Ranskassa muutamia vuosia myöhemmin, niin huomaamme, että veljeys ei olekaan toteutunut, vaan päinvastoin, koko veljeysaate on mennyttä, veljeys on kadonnut ja kauhu-, hirmu- ja väkivalta on tullut tilalle. Me huomaamme, että nuo samat ihmiset, jotka niin ihanasti tunsivat veljeyttä, nyt syyttävät ja murhaavat toisiaan. Ihmisiä vedetään oikeuteen ja mestataan. Veljeys on kadonnut ja sen sijaan on päästetty valloilleen intohimot. Kaikki se kostonhimo, joka on ihmisissä kauan kytenyt, on päässyt valloilleen, ja se kietoo ihmisten sielun omiin julmiin verkkoihinsa, niin etteivät he osaa muuta kuin epäillä ja vihata toisiaan, ja saattaa heitä oikeuteen ja ahdinkotilaan.

Kun sitten katsomme taas joitakin vuosia eteenpäin, niin näemme, että vallankumouksen alkuperäinen tasavalta on muuttunut keisarikunnaksi, jossa yksinvaltiaana hallitsee muuan suurimpia sotapäälliköitä ja hallitsijoita, mitä koskaan on ollut, Napoleon. Hän oli yksinvalti, mutta todella sangen viisas yksinvalti, sillä olihan hän myös vallankumouksen lapsia. Ja me huomaamme edelleen, että kaikki vanha oli tullut taas takaisin. Taas oli rikkaita ja köyhiä, mutta monet niistä, jotka nyt olivat rikkaita, olivat entisiä köyhiä, jotka olivat nousseet pinnalle samalla kertaa kuin heidän keisarinsakin. Meidän täytyy sanoa, kun katsomme Ranskan valtiollista historiaa, että Ranskan vallankumous ei pystynyt toteuttamaan alkuperäistä aatettaan, sitä, mikä oli silloin ilmassa ja purkautui vallankumoukseen. Mikä oli siihen syynä?

Kun katsomme taaksepäin viime vuosisadalle, niin huomaamme, että silloin tehtiin muuan tieteellinen havainto, joka valaisi selvästi ainakin muutamille ihmisille, miksi Ranskan vallankumous ei vielä onnistunut. Tuo tieteellinen havainto, joka

silloin alkoi voittaa alaa, oli Charles Darwinin keksintö, että koko elämä on taistelua olemassaolosta, taistelua, jossa väkevämpi pääsee voittajaksi. Aina jää väkevämpi eloon ja heikompi sortuu. Tämä ajatus se viime vuosisadalla valaisi ns. sosialistista liikettä. Nyt, kun tehtiin tämä tieteellinen keksintö, huomasivat sosialistit, joita oli ollut olemassa Ranskan vallankumouksesta lähtien, että he juuri sen takia olivat hävinneet vallankumouksessa, etteivät he osanneet taistella. He hävisivät, kun eivät ymmärtäneet taistella, kun eivät ymmärtäneet, että elämä on taistelua, jossa väkevämpi aina voittaa. Tästä havainnosta sai sosialistinen liike kuin uuden sysäyksen, uuden inspiraation: »Nyt meidän pitää organisoitua; nyt meidän pitää liittyä yhteen kaikkialla Euroopassa; nyt meidän pitää tulla niin voimakkaiksi kuin mahdollista; nyt meidän pitää alkaa kehittää ja valistaa itseämme; nyt meidän pitää muodostua aivan erikoiseksi ryhmäksi, suureksi liitoksi, luokaksi, kansan vallaksi. Nyt meidän pitää organisoitua taistelevaksi liitoksi. Elämä on taistelua, ja siksi meidänkin pitää kulkea eteenpäin taistelun, sodan merkeissä.» Tämän inspiraation sai sosialistinen liike viime vuosisadalla, ja me huomaamme, kuinka siitä muodostui aivan uudenlainen sosialistinen liike. Nyt vasta syntyi Saksassa se sosialistinen liike, joka on olemassa meidänkin aikanamme. Kaikissa maissa alkoi köyhälistö, työtä tekevä luokka, organisoitua ja valistaa itseään. Se koetti tunkeutua tieteen piiriin, se koetti muodostaa maailmankatsomuksensa tieteelliselle pohjalle ja todistaa tieteellisin keinoin, että kaikki ihmiset ovat veljiä keskenään ja että tasa-arvo on ihmisille luontainen ominaisuus. He muodostivat loogisen maailmankatsomuksen, joka selvästi ja järjen mukaisesti osoitti ihmisten veljeyden, vapauden ja tasa-arvon. Järjen mukaista on ajatella ihmisten ruumiillista tasa-arvoisuutta, sillä samanlaisia ovat ihmiset syntyessään, samanlaisia kuollessaan ja kaikilla on samanlainen ruumis. Se, että ihmiset ovat erilaisia sielunkyvuiltään, johtuu siitä, että ihmiskunta on muodostunut miljoonista taistelijoista. Kaikki sisäinen kasvu tapahtuu

taistelussa ja siksi ihmiskunnan on käytävä alituisesti taistelua. Ihminen syntyy taistelemaan tämän maan päälle. Omassa elämässämme täytyy meidän taistella olemassaolosta, ja toimeentulomme riippuu siitä, voimmeko tässä taistelussa. Tämä ajatustapa on aivan luonnollista ja selvää. Sentähden sosialistinen liike sen omaksui ja huutaa ihmisille: »Tässä taistelussa ihminen voittaa aina sillä tavalla, että hän liittyy toisiin ja taistelee yhdessä toisten kanssa. Sen ovat kaikki valtiot ymmärtäneet jo ammuin, kun ovat muodostaneet armeijoita. Yhteen liittyen on aina helpompi ratkaista pulmia. Kun köyhälistö tämän ymmärtää, liittyy yhteen ja taistelee yhdessä veljeyden puolesta, silloin voittoa voi pitää varmana.» Ja me olemme nähneet, että se aate levisi ja sai sydämet syttymään: »Niin, meidän pitää liittyä toisten kanssa yhteen, meidän pitää taistella yhdessä, että voisimme jotakin saavuttaa!»

Meidän täytyy kuitenkin sanoa, ettei tämä sosialistinen liikekään ole saavuttanut päämääräänsä. Se ei ole osannut toteuttaa veljeyttä. Sillä mihin johti tämä aate, että pitää taistella veljeyden puolesta, että veljeys vaatii toteutuakseen taistelua? Se vei lopulta siihen, että tämän vuosisadan alussa syttyi maailmansota. Tai ehkä on oikeampi sanoa, ettei sosialistinen aate pystynyt estämään sotaa, sillä vaikka veljeyttä, yhdenvertaisuutta ja vapautta oli jo monta vuosikymmentä saarnattu ihmiskunnan keskuudessa, vaikka sosialistisen liikkeen oppia oli jo levitetty niin, että suuret ihmisjoukot sen ymmärsivät, vaikka se jo oli syöpynyt ihmisten mieliin päivän selvänä aisana, ei kuitenkaan osattu estää maailmanpalon syttymistä. He olivat siihen liian heikot; he eivät osanneet sitä estää; he eivät sitä uskaltaneet. Kuinka se oli mahdollista? Eivätkö he olleetkaan lähtöisin köyhälistökodeista, he, jotka noissa armeijoissa palvelivat? Olivat, he olivat lähtöisin köyhälistöstä ja olivat kuulleet sosialismin evankeliumin: »Ihmisen pitää taistella siveellisin ja henkisin keinoin, ei verta vuodattaen, sillä me seisomme ihmisoikeuden puolella, ja oikeuden ja ihmiskunnan

puolesta ei tarvitse vuodattaa verta!» Sellainen oli heidän maailmankatsomuksensa ja siveellinen vakaumuksensa. Kuinka he siis eivät voineet tehdä mitään, kun maailmanpalo syttyi? Sentähden, että sosialismi – vaikka se oli enemmän aavistanut – taipui kansallisen itsekkyyden edessä ja sanoi: Meidän pitää nyt taistella aseellisin keinoin, meidän pitää nyt kansana taistella olemassaolon puolesta. Saksa ajatteli: Me asumme keskellä Eurooppaa ja nyt meitä uhataan ja tahdotaan tukehduuttaa, meidän täytyy taistella! Ranska puolestaan ajatteli: Miellä on vanhaa kaunaa Saksaa vastaan, joka nyt täytyy kostaa ja samalla taistella olemassaolomme puolesta! Venäjä ja Englanti sanoivat: Katsokaa, kuinka pieniä kansoja sorretaan, meidän pitää mennä apuun! Niin houkuteltiin kansat satimeen ja kaikki lähtivät sotaan. Sotilaat itse eivät tienneet, miksikä he taistelivat. He ajattelivat: »Elämä on taistelua olemassaolosta. Ihmisten täytyy yrittää selvitä tästä taistelusta ja meidänkin täytyy yrittää ja taistella loppuun» – kaikki ovat aina näin ajatelleet ja se on syynä siihen, ettei sotaa ole voitu estää. Kukaan ei ole osannut vastustaa tätä inspiraatiota, kukaan ei ole osannut muuta kuin heittäytyä mukaan sodan inspiraatioon.

Ja nyt on Venäjällä tapahtunut tuo merkillinen vallankumous. Venäjän kansa on noussut ja ottanut saman askeleen kuin Ranska pari vuosisataa sitten, askeleen, jota on jo kauan odotettu. Ja nyt, kun Venäjän kansa on ottanut tuon askeleen, me huomaamme, että se kansa on itsetietoinen kansa, joka samalla kuin se itse tämän askeleen otti, huutaa ja kysyy: »Mitä varten me sodimme?» Venäjän kansa huutaa nyt toisten maiden köyhälistölle: »Mitä varten vielä taistellaan? Mehän olemme kaikki ihmisiä, jotka voimme lyödä veljeskättä toisillemme; miksi meidän vielä pitäisi taistella?» Kun näin näemme maailmassa yhden kansan, jossa äly ja omatunto ovat heränneet, niin me samalla heti huomaamme, missä oli sosialismin heikko kohta, missä sen virhe. Virhe oli siinä, että ajateltiin, että sosialismin on käytävä taistelun ja sodan merkeissä.

Virhe oli siinä, että sosialismi oli viime vuosisadan valistuksen johdosta muodostunut materialistiseksi. Se oli tuijottanut itsensä sokeaksi tämän aineellisen maailman olemassaolon lakeihin, sen opeista oli kerrassaan unohtunut alkuperäinen veljeysihanne. Se saarnasi ihmisille: »On taisteltava! On taisteltava olemassaolosta ja väkevämpi on taistelussa voittava. On käytävä sota; on tehtävä luokkarajat selviksi. Meidän täytyy taistella toisia ihmisiä, yläluokkaa, porvareita vastaan, sillä he ovat petteureita!» Me ymmärrämme nyt, että sosialismin heikko kohta oli siinä, että se oli unohtanut veljeyden. Sentähden syttyi maailmanpalo. Sota syttyi sentähden, etteivät ihmiset Euroopassa ymmärtäneet, mitä on tosi veljeys ja tasa-arvo. Ihmiset eivät ymmärtäneet, että niin kauan kuin on olemassa armeijoita, pysyviä sotajoukkoja, niin kauan on mahdotonta toteuttaa mitään oikeata tasa-arvoisuutta ja vapautta. He eivät tätä ymmärtäneet, siksi he menivät sotaan. He hyväksyivät sen järjestyksen, että hallitusten käytettävänä pitää olla suuria armeijoita. He ottivat aseet käsiinsä eivätkä huomanneet, että se on veljeyden kieltämistä, vapauden, tasa-arvon ja kansojen välisen sovinnon kieltämistä. He luulivat, että ihmisten vapautta ei estä se, että on olemassa aseistettuja joukkoja ja kanuunoita; he ajattelivat, että kansalla saa olla hallitus, jonka käskettävänä on suuria murhaajajoukkoja kanuunoineen ja pyssyineen, niin että kun heidän päähänsä pälkähtää: »nyt murhataan, soditaan» – niin se saa tapahtua. Me huomaamme nyt, että kaiken veljeyden suurimpana esteenä on juuri se, että tuollainen aseistettu voima annetaan jonkun hallitsijan vapaasti käytettäväksi, olkoon se hallitsija kuinka huono tahansa. Sen tähden syttyi maailmanpalo, sen tähden syntyi hirvittävä teurastus.

Venäjänsä kansa on nyt herännyt ja koettaa toisiakin kansoja herättää. Se on heittänyt ikeen päältään ja sanoo, ettei mikään hallitus voi käskä ihmisiä sotaan. Mutta vaikka näin on tapahtunut, niin uskallamme kuitenkin kysyä: »Onko silti olemassa suuriakaan takeita siitä, että veljeys nyt rupeaa

enemmän toteutumaan maailmassa?» Ja vaikka voimmekin tähän vastata myöntäen, meidän täytyy lisätä, ettei se, että nyt on toiveita veljeyden toteutumiseen nähden, johdu suinkaan mistään vallankumouksista vaan siitä, että viime vuosisadan lopulla, sen viimeisellä neljänneksellä, tapahtui maailmassa suuri henkinen vuodatus. Silloin tuli maailmaan se henkinen vuodatus, jota me kutsumme teosofiseksi liikkeeksi ja joka alkoi silloin, kun Salaisen Veljeskunnan Lähettiläs madame Blavatsky yhdessä eversti Olcottin kanssa perusti Teosofisen Seuran v. 1875. Me kutsumme sitä teosofiseksi liikkeeksi, koska siihen sisältyy paitsi Teosofista Seuraa suuri joukko muita aatteellisia seuroja, joiden ohjelma tähtää samaan. Tämä teosofinen liike edellyttää samaa evankeliumia, mikä oli sosialistisenkin liikkeen alkuperäinen edellytys, nim. että kaikki ihmiset ovat veljiä keskenään. Teosofia sisältää tuon saman totuuden, mutta se esittää sen toteutumiseen toisenlaisen tien, se terottaa ihmisten mieliin veljeyttä toisella tavalla kuin sosialismi. Se kasvattaa ihmisiä toisella tavalla, se näyttää heille, mistä kulkee tie todelliseen veljeyteen. Tämä henkinen vuodatus, jonka ääni kuuluu yksilöiden kautta – etenkin sellaisten yksilöiden kuin Venäjän suuren profeetan Leo Tolstoin –, tämä henkinen vuodatus on nyt puoli vuosisataa vaikuttanut ihmiskunnassa ja opettanut yksilöitä ymmärtämään veljeyttä, ja se on kuin lupaus ja takuu siitä, että tosi veljeys kerran voittaa.

